

ЗНАМЕ

ТАРИФА НА ОБЯВЛЕНИЯТА
 Държавни, общински, окръжни, баланси и равносметки — 3 лв. на кв. см. Всички други обявления — 2.50 л. на кв. см. Годишни и външални — на публикация 50 лв. Малки обявления — по 50 ст. на дума за всяка публикация (най-малко две публикации). Въ хрониката на редъ по 10 лв.

НА РАЗНИ АДРЕСИ

КРАЯТЪ НА ЕДНА ИЛЮЗИЯ

Шло въ торба не стон.

Колкото и да отпиха непреодолимия си вражд, патената на Словен сж пеле въ нѣлю разложение. Групата на г. Цанковъ де-завуира минетъръ-председатели как-то по земя, така и по амнистията. Пропастта между деветоюнци и административен план, рече, ст-

да се очакватъ, што революционни жестове. Като всѣки уметь и реаленъ държавникъ, Маклендъ ще върви стъпка по стъпка къмъ премахване несправдлѣ отъ войната и къмъ въздържане на европейския миръ. Не обаче винаги сме посрещали възшедствено на запад ата демокрация съ най-живи симпатии и съ упование, че ще се гари на из-

Редакторъ В. Пасковъ

ОРГАНЪ НА ДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ

Телефонъ 10-01

Участието на българитѣ въ гръцката завѣра отъ 1821 година

*Гърци и сѣрби сж примѣчали българ-
гарски възстаници, които сж участвували
въ гръцко и сѣрбско освобождение. Българско
же перо не трѣбва да остави неописана ни
една подробност*.*

Г. С. Раковски

Презъ 1821 година избухна общото възстание на гърцитѣ противъ турското робство. Сигнала на възстанието биле дадени въ Молдова и Влашко отъ князь Александъръ Исиданти, върховния вождъ на гръцката революционна организация „филики етерия“. Както въ самата Гърция, така и въ ромънските княжества, възстанието бѣ изнесено не само отъ гърцитѣ. Ведено въ него на християнската вѣра (епитимъ истинъ), гръцкото възстание стана общо дѣло на всички народи, пашкаши подъ турското иго: българи, аванци, ромънци и сѣрби. Особено внушителенъ е билъ брой на българскитѣ възстаници въ Влашко и Молдова. Численото надмощие на участвувалитѣ българи тамъ се установява между другото и отъ факта, че възстанието на князь Исиданти получи българското название „завѣра“, а самитѣ възстаници бидоха нарѣчени „завѣрашки“.

Благодарение на негово послонично нехайство къмъ историческото ни минало, подвизитѣ и жертвитѣ на българитѣ отъ завѣрата на князь Исиданти сж забравени. У

ниъ не се знае за тѣхъ нищо повече отъ това, което преди 50 години писа Иречекъ въ своята история на българитѣ. Възпроисхождатъ тукъ частъ отъ сведенията, които сж прѣснати изъ разни гръцки, ромънски и други източници, местъ целъ не е да дамъ приносъ къмъ историята на политическото ни възржадане, а да изпълна единъ дълъкъ къмъ тия забравени, скромни и безимени герои отъ преди единъ вѣкъ, които доброволно сж се лишавали отъ удобства на единъ снохъскъ и свободенъ животъ въ Ромънния и съ ентузиазъмъ сж отивали да иратъ въ борбата противъ общия врагъ, отъ чийто поражение сж очаквали свободата и на българското отечество.

Гръцкото възстание отъ 1821 година бѣ подготвено отъ тайната революционна организация „филики етерия“, основана въ Одеса отъ търговеца-гъркъ Скуфастъ, чийто първъ помощникъ бѣ Атанасъ Чакаловъ. Единъ отъ активнитѣ дѣйци въ Одеската ефория е и Василъ Априловъ. Въ подготвителния периодъ отъ 1814 до 1821 година етерията израствала въ една мощна организация,

която броеше надъ 200.000 членове. Клонове на етерията имаше и въ центроне, дѣто живѣеха българи. Още преди избухването на възстанието, споредъ свидетелството на самитѣ гръцки историци, въ етерията влиаха българи отъ всички клѣтове на отечествотъ ни. Въ България, Влашко, Молдова и Бесарабия българитѣ бѣха посвѣтени въ тайното съзаклятие отъ апостолитѣ на етерията Пана Флеса, Агисталъ Пеллинадъ и Перевосъ. Въ своата история на „филики етерия“ Йоанъ Филимонъ ни съобщава, че етериститѣ имало и въ Македония и Тракия и че тамъ съзаклятиитѣ сж се наричали „побратими“. Българитѣ, които сж готовознѣ вънасяли своата лепта въ гръцката революционна кауза, бѣха примамвани отъ ловкитѣ агитатори на етерията, че сражаванята се намиратъ подъ височайшото покровителство на руския императоръ, подпомогатъ се отъ Каподистрия, министръта на външнитѣ работи въ Русия, който бѣ отъ гръцки произходъ, и че велика Русия чака само да избухне възстанието, за да обяви война на Турция и освободи всички поробенни християни.

Въ гръцката етерия бѣ възмеченъ и Кара Георги Петровичъ, шефъ на първото сѣрбско възстание, който живѣеше въ Бесарабия заедно съ около 600 емигранти сѣрби. Презъ една нощъ той изчезна отъ Хотинъ и се отозова за Ялъ у единъ българинъ-етеристъ, дѣто, споредъ Йоанъ Филимонъ, далъ клетва, че ще се бие до послѣдна капка кръвъ за освобождението на всички християни въ Турция, безъ разлика на народностъ. Сигналь на сѣрбска терито-

старъ приятель Вуличевичъ. Милошъ Обрѣновичъ узнава за пристигането на своя опасенъ съперникъ и дава заповѣди Кара Георги да бѣде закланъ презъ нощтъ, когато спи. Главата на Кара Георги се изпрати въ Цариградъ като вещественъ доказателство за вѣрноподаничскитѣ чувства на Милоша предъ Султана. И следъ това вѣроломство, обаче, етериститѣ продължаватъ да възлагатъ надежди на сѣрбитѣ. Чрезъ Димитъръ Мустваковъ, виденъ български търговецъ въ Букурещъ, етериститѣ анализатъ въ връзки съ князя Милаяна и правтъ суетни усилия, за да го спечелятъ за каузата на етерията.

За върховенъ вождъ на етерията бѣде избранъ князь Александъръ Исиданти, синъ на бившия князь въ Влашко и Молдова и генералъ отъ гвардията въ Петербургъ, който бѣ изгубилъ дѣйствиа си рѣка въ войната противъ Наполеона. Пелъ ржководството на етерията, Исиданти зима дългосроченъ отпускъ и се установява въ Бесарабия, дѣто бѣде свикавъ първия революционенъ конгресъ, за да се опредѣли датата и плана на възстанието. Първоначалното решение бѣ, възстаниеискатѣ дѣйствиа да почнатъ на 25 мартъ въ Моря, но после това решение биле отменено и се възприе, сигнала на общото възтание да се даде отъ Влашко и Молдова.

Въ Кишиневъ Исиданти получи отъ Пловдивъ писмо, въ което рия, Кара Георги се опѣва у своя тамошнитѣ митрополитъ му писелтъ, че „се ангажира да дигне България и на чело на 15000 души да дойде и се нареди подъ знамето на сво-

бѣлата“. Това ни съобщава гръцкитѣ историци Ал. Суцо, който е чель само то писмо на пловдивския митрополитъ. Началникътъ на милицията въ Букурещъ каминаря Савъ, споредъ Ризо Нерулосъ, утѣрвалъ Исиданти, че „ще предизвика възстание въ цѣла България чрезъ своитѣ емисари и влиянието, което ималъ върху тѣя войственъ народъ“.

Отъ Цариградъ и Гърция Исиданти получаваше пламенни писма. Тѣмъ тогавъ избухна и бунта на Али Паша Янински, който привлече много турски войски. Али паша бѣ спечелилъ на своя страна и християнскитѣ възстаници, между които и воденския българинъ Марко Бочара. Въ Букурещъ князь бѣ отровенъ отъ етериститѣ. Тодоръ Владимиреску туку що бѣ развѣлъ знамето на революцията. Въ Ялъ молдавскиятъ князь бѣ спечеленъ за етерията. Всичко това застави Исиданти да отмени датата на възстанието. Въ Молдова бидоха изпратени емисари, за да събератъ провинци и мобилизиратъ доброволци. На 22 февруарий 1821 г., облеченъ въ руската генералска униформа, Исиданти мина границата при Прутъ. На молдавска територия къмъ него се присѣданиха отрядѣ отъ милицията, състоища се отъ българци, гърци и сѣрби-емигранти. Въ Ялъ Исиданти биде приетъ найрадушнотъ отъ княза и руския консулъ, и двамата отъ гръцки произходъ. Възстаниеискания отрядъ биле увеличенъ съ приклянитѣ доброволци и на 27. III. 1821 г. въ Янката катедрала биде осветено знамето на революцията, предъ което положила тържествена клетва и при-

сѣдствувалитѣ възстаници българи. Въодушевлениетъ бѣ голѣмо не само въ Ялъ, но и въ Бесарабия и въ Одеса, дѣто прокламациитѣ на Исиданти сж се чели по театри и етжгли, френетически амодирани отъ публиката. Разпространявани бѣли разни алегорични картини, въ които се манифестираше и братианването на християнитѣ подъ Турция. Историкътъ Аринеску, бившъ директоръ на ромънскитѣ държавни архиви, ни дава подробно описание на една такъва картина, разпространявана въ Влашко и Молдова, въ която сж били представени знамената на Гърция, България, Македония, Тракия и пр., съ революционни текстове на гръцки, ромънски и български. Увлеченъ отъ общото въодушевление, молдавскиятъ князь свика боевитѣ поддига една мѣла до руския императоръ, за да вземе подъ своя закрила каузата на етерията. Освѣтъ това, както ни съобщава Йоанъ Филимонъ, натоварилъ нѣкой си Парисиянъ да сформиратъ единъ доброволчески отрядъ отъ 300 българи и 200 гърци, които били екипирани и сбуиндровани изключително на разискитѣ на молдавския князь.

Князь Исиданти и той отъ своя страна се обвърна до императора и Каподистрия съ молба, Русия да подкрепи обявеното възстание. Безъ да чака решението на императора, въ своитѣ прокламации той утѣрвалъ населението, че следъ негу иде една велика сила, правейки альянция за Русия.

(Слѣдва)

ЗНАМЕ

ТАРИФЪ НА ОБЯВЛЕНИЯТА
 Държавни, общински, окръжни, баланси и равносметки — 3 лв. на кв. см. Всички други обявления — 2.50 л. на кв. см. Годишни и вѣнчални — на публикация 50 лв. Малки обявления — по 50 ст. на дума за всяка публикация (най-малко две публикации). Въ хрониката на редъ по 10 лв.

Редакторъ В. Гасковъ

ОРГАНЪ НА ДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ

Телефонъ 19-05

НА РАЗНИ АДРЕСИ

ДАТЕ И ИНДУЛГЕНЦИИ

Опортюнизмътъ на г. Ляпчевъ винаги е билъ безпределенъ. Но и най-близкиятъ му въ миналото и настоящето не сж могли да подозиратъ, че той ще отиде дотамъ, за да амнистира не бойци на гражданския фронтъ, а вулгарни убийци и разни тъмни герои, които въ името на държавната отбрана покриха съ

определени фирми безъ търгъ, или най-после до веселата еднотисова оставка на злополучния министъръ на железниците. Ще трябва също да се обясни на общественото ни мнение, какви извинения собствено е направило правителството и срещу цената на какви нови жертви се е дошло до изглаждане на инцидента.

Г-нъ Молдовъ е донесълъ отъ

Участието на българитѣ въ гръцката завѣра отъ 1821 година

2

Гърци и сърби са приемали българските въстаници, които сѣ участвували въ гръцко и сръбско освобождение. Българско же перо не трябва да остави неопишана ни една подробност.*

Г. С. Раковски

На 1 мартъ Ииспанци се отправиха въ Букурещъ съ около 200 въстаници — българи, гърци и сърби. По пътя броя на последнитѣ се увеличаваше съ приклянитѣ доброволци, голѣма частъ отъ които бѣха българи. Въ Търговищѣ Фрумосъ Ииспанци изпита първото разочарование. Тамъ той узнава, че въ Пловдивъ е обсебенъ митрополита, който щеше да дигне българитѣ на въстание. Узнава също, че князь Милантъ се обивалъ противъ етериста и зель ий-стриги мѣри, за да се успети прехраняването на етеристи въ Сърбию. Мѣстното население посрѣщаше етериститѣ отъчаяно съ равнодушие, а после съ голѣмо и словѣсно и задръжливостъ, боевки се отъ турското омажделение. Населението отъ грядещитѣ почва да бѣга отъ стража. Направено Ииспанци съ своитѣ прокламации се мислеше да успени измѣненото население, утвърждавай го, че следъ етериститѣ идатъ силни руски войски. Въ градѣта Флориня при Ииспанци се представиха пратеници на българскитѣ сѣла отъ Басарabia, за да му съобщатъ, че колоницитѣ българи сѣ готови да се пригледатъ на помощъ съ коне и въоръжени хора, но не могатъ да минатъ границата, понеже не позволяватъ генералъ Ивановъ. Пратеницитѣ искахъ прекоръка до губернито въ Кишиневъ,

който бѣ зель на Ииспанци, за да ходатайствава той предъ генералъ Ивановъ. Отъ българскитѣ пратеници Ииспанци за пръвъ пътъ узнаха, че Русия е дѣла стѣпение противъ неговата акция. Съзнантъ отъ тѣхъ печална вѣсть, той остава въ Фокшанци нѣколко дена, за да личича отрядитѣ на Карпата и доброволцитѣ студенти и ученици, отъ които биде образуванъ свещенитъ батальонъ*. Съ Крайни свестѣици и група доброволци българи отъ Галацъ, дѣто биде увещанъ дѣлва турски гарнизонъ и града неговенъ. Споредъ гръцкитѣ историци Илия Фетинъ и Филимонъ, въ Фокшанци пристигналъ сръбския етеристъ Милантъ Милантъ итѣ, единтъ шефовецъ на първото сръбско въстание, който утвърдилъ Ииспанци, че дѣлва цѣль мнѣтъ етериститѣ Дунавъ, България ще въстане и че той, Милантъ, щеше да ръководитъ съ единъ въстанически отрядъ отъ 4—6000 българи. Бѣло то нѣше, че Ииспанци отклонилъ това предложение, като неспособенъ съ тогавашното положение и издѣлжалъ своя мундѣ маршъ къмъ Букурещъ, който отлавя бѣ окупаранъ отъ шефа на ромънската революция Толоръ Владимиреску. По пътя се присѣдничка къмъ него доброволци българи отъ Пасецъ и отряда на Георгики Олимпото, съ-

стоятъ се въ голѣмата си частъ отъ българи. Въ Пасецъ Ииспанци биде уведоменъ отъ книжески секретаръ въ Яши, че императоръ Александъръ, който бѣ на конгресъ въ Люблинъ, се изказалъ решително противъ акцията на Ииспанци. По пътя при него се представиха още единъ българска делегация, за която спомена Иречекъ, позоваващъ се на германския историкъ Цвайхаймъ. Илия Филимонъ въ своя „Историческа очеркъ на гръцкото въстание въ Влашко“ етъ какво пише за тѣхъ делегация: „Панко хаджи Христо, ешилъ отъ посѣщенитѣ българи, прати двама пратеници до Ииспанци, за да мине по възможность по-скоро гръцката войска. Той утвърдише, че цѣла България е готова за оражне. Знанията отъ Ииспанци, какви сѣ приготвената на българитѣ, пратеницитѣ отговориха, че въ Зимитѣ иматъ 76 лодки и 300 въстаници.

Ииспанци отговорили на българскитѣ пратеници, че е принудени да се откаже отъ плана за мѣнаването на Дунавъ, но липса на флотини, мушкетри, хранителни припаси и осигуренъ тѣлъ. Едва отъ пратеницитѣ биде повтаряно, за да съобщатъ на Панко хаджи Христо, че направно ще е всѣко движение въ бѣдѣше отъ стража на България*.

Отказа на Ииспанци бѣше мотивиранъ не само отъ съображенията, изтъкнати предъ българскитѣ пратеници. Ииспанци прише отъ българскитѣ пратеници съображенията отъ политически характеръ. Въ Колония до Букурещъ, дѣто пристигна на 25 мартъ, Ииспанци получи отъ Каподистрия и руския посланикъ въ Цариградъ писма, съ които му се съобщилъ, че рускитѣ императоръ осажда най-остро неговата необиселена акция, липсва го отъ руското поданство, отчислав го отъ

редовита на руската армия и въ Басарabia сѣ дѣлени най-остри изречения да се пазатъ границата. Премисъ отъ писмото на Каподистрия, по възможъ на императора, биде връченъ на Високата Порта, чийто рѣше по тѣкѣтъ начинъ се раздържаватъ за потушаването на въстанието. Лишено отъ очакваната помощъ отъ страна на Русия, въстанието на Ииспанци бѣ осаждено на сигурна гибель. Ииспанци бѣ избралъ крайно неблагоприятенъ моментъ за въстание. Тѣмъ тогавъ въ Люблинъ закъпантъ конгресъ на „Свещенитъ съюзъ“, свиканъ да вземе мѣри противъ революцията въ Неаполъ и Писмонти, Ииспанци на тоя съюзъ, който бѣ създаденъ, за да брани статуквото и законния рѣдъ въ Европа, за императоръ Александъръ бѣ крайно неубавно да одобри една революционна акция, киваго бѣ тѣя на Ииспанци. Осѣбѣ това императора бѣ много неприятно възбѣнѣтъ отъ декларацията послѣдѣна на Ииспанци, който въ една прокламация намѣсвалъ нието на Русия. Дезавуиранъ отъ Русия, лишень отъ съдействието на Сърбия, Ииспанци не се рѣшаваше да мине Дунавъ и западъ Румънската единственна база за своитѣ въстанически действия. Около Букурещъ Ииспанци се били само нѣколко дѣла и следъ несполучливия опитъ да спечелатъ на своя страна шефа на ромънскитѣ революци Толоръ Владимиреску, рѣши да се оттегли къмъ градъ Търговищѣ, сѣдѣла столица на Влашко, измѣрицѣ се базно до границата въ една паланкиска мѣстность. Толоръ Владимиреску немѣеше да се присѣдничка къмъ Ииспанци, защото цѣльта на неговото въстание бѣ не създаването на една велика Гърция, а изпѣждането отъ Ромъния на финанцитѣ, къмъ които принадлеже не

и самия Ииспанци. Последниятъ се опита и успѣ да привлече нѣкои българи и сърби отъ отряда на Толоръ, отъ които биде образувано едно сръбско-българско отѣделение подъ командата на тухфенитъ баша Божинъ. Вѣрши останаха на Толоръ българскитѣ главатари Македонски, Александъръ Николевитѣ и хаджи Проданъ*), подъ чийто командна се намираха около 500 българи, останени на гарнизонъ въ Букурещъ. Макарь и да не се отѣдѣха отъ своитѣ командири, тѣ българи сипативиреха на освободителното движение на Ииспанци. При осаждението на едно историческо време въ Букурещъ на 27 мартъ, отряда на Македонски поздравилъ знамето съ инокъ залпове въ въздухъ. Разочарованъ, Ииспанци се оттегли въ Търговищѣ, дѣто цѣли два месеци прекара въ бездействие, неспособенъ да респондирѣ хората си, у които липсваше всѣкако чувство на чиноначалие. Командуцията персоналъ бѣ изключително отъ гърци, които враждуваша помежду си и вършеха голѣми злоупотребления. Единъ отъ тѣхъ задитѣ касати на етериста и изчезна въ Трансилвания. Никой не се грижеше за доставки на муниции, никакво обучение и никакви приготовления не се вършеха. Ииспанци устрѣваше бѣсове и тани, а селитѣ-тогичъ и народни тържества по случай на измѣселени победи на християнитѣ въ Турция. Единъ ромънския съвременникъ, Члорану, съобщава, че за да подигне духа на своитѣ доброволци, Ииспанци издавалъ болетини, въ единъ отъ които се съобщивае, че българитѣ сѣ въстали, взели Синоцъ и мисо

турски колаби. Въ другъ болетинѣ се е съобщивае за победи при Казанлъкъ, Мединъ и пр. Следъ тѣхъ слухове, писва Члорану, Ииспанци устройваше унеселения, на които се е яло и било като на свадьба или нѣкое голѣмо тържество.

Тѣмъ тогавъ, когато, Ииспанци прикраване така деклариратъ времето си, въ Царградъ Султѣ и обиваше свещенна война на турцитѣ ханѣи и въ неможето на прѣлѣтъ започнаха кланетата, по шарѣрдескитѣ узли. Цѣла Европа патриваше отъ турскитѣ жестокости. Патриарха и мисовитѣ епископи и митрополитѣ бѣха обсебени. Много бѣсика бидоха изгонени и въ България. Осѣбно тежка, обаче, бѣ участъта на българитѣ отъ Влашко и Молдова. Ваванъ за участъто на българитѣ въ завѣрѣта на Ииспанци, турскитѣ пѣшеци, които мнѣхъ Дунавъ, съ яростъ се захвърлиха въру мѣрното българско население и жертва на турски фанатизмъ станаха съ стотини българи. Въ една анонимна а ромънския хроника, публикувана отъ профъ Изра, четемъ:

„Ократа Рашйора де Велъ въ Валишко бѣше заселенъ отъ търговци българи отъ Турция, които бѣха свикани да ходятъ съ оражне и бѣха сѣлѣни хора. На Влашко-ленъ презъ нощта (10.IV. 1821 г.) когато съ запалени сабани слузиша Бомствената служба на светото Възкресение, 1600 турци излетоха изпалнаха първата и почнаха да колѣтъ богослудитѣ. Едва успѣха да избѣгнатъ презъ прозорцитѣ и изчезаха въ тъмнината, а останалитѣ, които нима оражне, се бѣха съ турцитѣ, до като имъ се прикравниха куршумитѣ. Следъ това турцитѣ се захвърлиха на тѣхъ и заклаха около 150 търговци (българи) и 30 пашури (ромъни)“.

(Следѣ)

*) Хаджи Проданъ по всѣва възможность ще да е сѣлѣнъ войто въ 1817 г. дѣлно бунта въ Чачакъ (Сърбия), известень подъ името „Хаджи Проданова Буна“.

ЗНАМЕ

ТАРИФА НА ОБЯВЛЕНИЯТА
 Държавни, общински, окръжни, баланси и равностойки — 3 лв. на кв. см. Всички други обявления — 2.50 л. на кв. см. Годишни и вичални — на публикация 50 лв. Малки обявления — по 50 ст. на дума за всяка публикация (най-малко две публикации). Във хрониката на редъ по 10 лв.

НА РАЗНИ АДРЕСИ

ДЕБЕЛИТЪ НЕРВИ

Ще трябва да се съгласимъ съ „Слово“, че нервитѣ на г. Липчевъ наистина сж дебели. Какъ нижкъ да си обяснимъ поразителното спокойствие, съ което то йпосрѣща всичкитѣ превратности на жестоката сжаба?

Г-нъ Липчевъ измѣни на другари и партия и остана пельзмитимъ.

СТРАНСТВУВАЩИЯТЪ МИНИСТЪРЪ

Още не прекратена стачката на тютюневитѣ работници, избухна тая на текстилнитѣ работници въ Сливенъ. Страстнитѣ се ожесточиха, нѣкон господари обявиха локаутъ, хвърлиха се и бомби, а министра на труда ни пжтешествува изъ Европа.

Наистина, г. Боблиевски е из-

Участието на българитѣ въ гръцката завѣра отъ 1821 година

„Гърци и сърби сж примълчали български възстаници, които сж участвували въ гръцко и сръбско освобождение. Българско же перо не трѣбва да остави неописана ни една подробност“.

Г. С. Раковски

Завѣрвата въ Ройшори бѣха извършени отъ авангарда на турскитѣ войски, които идѣха да потушатъ възстанието въ Влашко и Молдова. Турцитѣ настѣпиха откъм Браила за Молдова, отъ Силестра и Гюртеле за Букурещъ и отъ Видинъ за Малко-Влахия. Първитѣ боеве сж станали въ Олтениа. Споредъ ромънския историкъ Арическу, малобройни отряди, състоящи се отъ българи и ромънци, съ голѣма храбростъ сж се сражавали въ Кленовъ, Карасалъ, Тисмена, Салтина и Заведени. Гръцкитѣ историци, макаръ и да споменатъ, че въ всички боеве на етериста сж участвували и българи похъ гръцка команда, но ни даватъ почти никакви сведения за подвизитѣ на българскитѣ възстаници. Цѣли сведения намираме за българитѣ въ нѣкои ромънски източници, главно въ споменитѣ на възстанико-етеристъ Кирякъ Попеску, бившъ началникъ на гарнизана у Тодоръ Влазимиреску, който следъ трѣмчисанъ край на своя любимъ шефъ,

заедно съ българскитѣ главатари отъ отряда на Тодоръ, се присъединява къмъ етериститѣ и зима участие въ всички боеве. Кирякъ Попеску, по всѣка вѣроятностъ е отъ български произходъ, защото той е единствения сѣвременникъ-писателъ, който нивота не сѣмѣва българскитѣ възстаници съ сърби или арнаути, както въришатъ това почти всички други автори на разни мемоари и истории на завѣрвата. Кирякъ Попеску, освенъ това, съ особено задоволение се спира да изтъкне храбростта на българитѣ. Публикувани още въ 1862 г. въ вестника на Росети „Румунуль“, въ чийто страници българската наука винаги е намирала бабската защита, споменатъ на Кирякъ Попеску сж предадени въ видъ на разговоръ между българитѣ-етеристъ и единъ любопитенъ гъркъ, който не е участвувал въ възстанието. Българитѣтѣ разправя, а гъркътъ слуша и само отвреме навреме задава въпроси, на които отговори българина.

Възприождаме накратко събитията така, както сж изложени отъ Кирякъ Попеску.

При Питещи Тодоръ Влазимиреску биде отвлеченъ отъ джелитѣ на Иисланти. Неговнитѣ отрядѣ отъ нѣколко хиляди души се опитъ къмъ Олтениа подъ командата на българскитѣ главатари, но безъ орджията и муницитѣ, които бѣха спрѣви отъ Георгяки Олимпиота по заповѣдъ на Иисланти. Гулеитѣ поради убийството на Тодоръ Влазимиреску, Иисланти не се довършаваше още на българскитѣ главатари и затова ги бѣ оставилъ безъ боевни оръжия. Единъ отрядѣ отъ 175 избрани възстаници подъ командата на българина Иванчо Битолчанецъ отбѣгна турскитѣ авангардъ при Салтина и цѣли седемъ дена охранява брѣга на р. Олтъ, за да не даде възможностъ на ярого на турската войска да прехвърли рѣката и пресече пътя на идещитѣ възстаници. Едвакъ курьеръ съобщава на българскитѣ главатари, че отвѣтъ р. Олтъ турцитѣ влачатъ български пленници, търговци и девойки, задигнати отъ Крайовската областъ. Веднакъ българитѣ изпращатъ единъ отрядѣ отъ 300 души, който следъ упоритъ бой разбива турцитѣ. На другия денъ минаватъ рѣката всички доброволци подъ командата на Македонски и хаджи Проданъ. Около изгорѣлия градъкъ Драганиа става първото голѣмо сражение между съединенитѣ турски сили и отряда, състоящъ се отъ българи и ромънци,

Бонтъ, въ който участвувалъ и Кирякъ Попеску, бѣ много упоритъ и трая два дена. Отъ възстаницитѣ паднаха около 229 души, а турскитѣ жертви възлизаха надъ 1000. Останали безъ муницитѣ, макаръ и победители, възстаницитѣ бѣха принудени да се оттегатъ къмъ Рымникуль Вълчез. Насочоъ пристига тамъ и Иисланти заедно съ своитѣ отряди, идещи откъмъ Търговище. Етериститѣ още не бѣха вѣдали въ бой. Спсредъ Йванъ Филиповъ, тѣ бѣха около 6000 души, отъ които едъ четвъртъ безъ оръжия. Само 2000 възстаници бѣха гърци, а останалитѣ бѣха българи, албанци и сърби. Българитѣ влизахъ въ отрядитѣ на Георгяки Олимпиота, Дука и Каравия. Къмъ тѣхъ се присъединиха още нѣколко стотини българи отъ отряда на Македонски и хаджи Проданъ, които бѣха се сражавали при Драганиа и около рѣката Олтъ. Жадни за слава и недообравани се на Македонски и другитѣ български главатари, гръцкитѣ капитани отбѣха командуването отъ Македонски и хаджи Проданъ и съ всички съединени сили заминаха за къмъ турскитѣ позиции при Драганиа. Въ Рымникуль Вълчез останаха Македонски, Кирякъ Попеску и Александъръ Николаевичъ, заедно съ ранения хаджи Проданъ. Пивиятъ гръцки капитанъ Каравия на другия денъ не дожидка събѣдопочагането на всички отряди и негивенъ да спечели пръвъ той победата, заключена преждевременно атаката, която

реши сѣдбата на възстанието. Не далъ почивка на хората си, които бѣха пакували нѣколко дена при силни дъждове, непровърятъ орджиято и недочакалъ пристигането на възстаническата конница, Каравия изложи на явнъ гибель командуваниятъ отъ него отрядѣ и при първата още опасностъ позорно дезертира отъ бойното поле и прехвърли границата. Иисланти, главнокомандуваниятъ на възстанието, бѣ много далечъ отъ фронта, и затова не можеше да предотврати катастрофата. Пристиганиятъ отрядѣ на Георгяки Олимпиота, макаръ и да проваля голѣма храбростъ, не можа да спаси положението. Въ тоя фаталенъ бой най-много жертви дадоха гръцкитѣ младежи отъ „свещени батальонъ“ и българскитѣ доброволци, които бѣха подъ командата на гръцки капитани. По-рано отъ Каравия дезертира отъ боя и капитанъ Дука, който командуваше българя. Иисланти вѣмаше никакъкъ авторитетъ надъ хората си, които отказваха да му се подчиняватъ, понеже презъ всичкото време докато трая бой, стоя толкова далечъ, че нито бѣ помирисалъ барута, нито бѣ чулъ музиката на куршунитѣ. Разбититѣ възстаници се пръснаха въ голѣмо безредие. Паниката бѣ всеобща, и всѣки бѣгаше, нажде очитѣ му видѣтъ. Иисланти се приближи въ Рымникуль Вълчез при българскитѣ главатари Македонски и другитѣ, които въ решителния моментъ на боя дигнаха на носилка

ранения хаджи Проданъ и участвуваша всички въ сражението, подлагайки суетни усилня да възворятъ отпадналата дисциплина у останацитѣ живи възстаници. Иисланти, пише Кирякъ Попеску, поиска отъ Македонски да изпрати хѣра до министра Коза на границата, за да намѣратъ оксигитѣ отъ австро-турската война и провърятъ, биха ли могли да се укрепятъ тамъ възстаницитѣ, които останаха вѣрни на клетвата. Съставенъ бѣ единъ отрядѣ отъ българитѣ. Ето какъ пише буквально въ своитѣ спомени Кирякъ Попеску, който е билъ въ тоя отрядѣ: „Избрахме около 70 доброволци конници съ сулицы, облячени въ черва униформа, съ бѣла яка и кръстъ и корна на калпацитѣ. Тоя отрядѣ биде нареченъ храбри български полкъ“. Отъ огледа се установило, че позицията е неудобна за възстаници безъ орджия. На връщане „храбритѣ“ български полкъ“ сръбца Иисланти при р. М тру, присъединява се къмъ него и му служи като конвой до сѣнта Корнаю, бранейки го отъ озвѣрнитѣ етеристи, които сж идвали да искатъ заплатитѣ си отъ Иисланти. Нѣколко дена следъ това Иисланти успѣва да мине границата при Ротенъ Туръ. Като се знае, въ Австрия той биде интерниранъ и цѣли 6 години държанъ въ строго затворъ. Освободенъ въ 1828 година, Иисланти умира беззащитно въ Висна.

(Следва)

ЗНАМЕ

ТАРИФА НА ОБЯВЛЕНИЯТА
 Държавни, общински, окръжни, баланси и равносметки — 3 лв. на кв. см. Всички други обявления — 250 л. на кв. см. Годишни и въдмачки — на публикации 50 лв. Малки обявления — по 50 ст. на дума за всяка публикация (най-малко две публикации). Във хрониката на родъ по 10 лв.

НА РАЗНИ АДРЕСИ

РОЛИТЪ СЖ СМЪСЕНИ

Отъ отбранъ, административното племе на г. Ляпчевъ премина въ настъпление. „Слово“ най-недвусмислено подканя г. Ляпчевъ да се освободи най-после отъ своитъ „дебелъ керри“ и да подпине паспорта на г. Цанкова.

Като всички ориенталски стратегъ, г. Ляпчевъ слуша, суче мустакъ,

ЕДНО ПРИЗНАНИЕ

Г-нъ К. Бозвелиевъ изказа въ „Народъ“ извадки отъ дневника си по трагичнитъ събития следъ 16 юни 1918 г. На 4 юли г. Бозвелиевъ е отбелязвалъ:

— Г-нъ Малиновъ получи мандатъ да състави ново правителство. Канени бѣха и широкитъ социалисти. Тѣ отказха, защото положението

Участието на българитѣ въ гръцката завѣра отъ 1821 година

*Гърци и сърби сж привѣчали българ-
горски въстаници, които сж участвували
въ гръцко и сръбско освобождение. Българско
же перо не трѣбва да остави неописана на
една подробност*.*

Г. С. Раковски

Киринскъ Попеску били изпратени да уреди минаването на границата и на отряда, командувани отъ Македонски и другитѣ български. Австрийскитѣ офицери му съобщили, че съ изключението на Македонски и хаджи Проданъ, за които имало специална заповѣдъ отъ Виена, границата могат да прехвърлят всички въстаници. Македонски и другитѣ български галатари заминали къмъ Молдова, а Киринскъ Попеску земленъ съ около 800 въстаници минали австрийската граница при Рхулъ Ваудулъ. Предводитѣли се български били ополчени въ Брашовъ. Една частъ отъ тѣхъ замисляла презъ Триестъ за Гарина, за да се биятъ тамъ противъ турцитѣ, а останалитѣ ополчили въ Бесарабия. До тукъ съобщаватъ спеленитѣ, които им дава въ своитѣ ценни спомени Киринскъ Попеску.

Въ Влашко и Молдова останаха много още въстанически отряди, прѣсѣгнати изъ плавинитѣ, безъ каквато и да е връзка по между имъ.

Въ тия отряди останаха съ стотини българи, които месеци наредъ продължаваха да се биятъ съ войскитѣ на Силистаръ паша отъ Силистра, придруженъ отъ прелателъ Сава, за когото у насъ неосведомени лица сж давали съвсемъ невѣрни сведения.*)

*) Въ отряда на Сава е имало не само плавини, а съ бръснети глави, както се съобщава въ единъ консулскъ рапортъ отъ 1821 г., но и заблудени християни, които споредъ свидетелството на съвременника Чорану, участвували въ въстанието, изобтали въ Австрия, веднага щомъ турскитѣ войски се приближили до границата. Следъ очистването на страната отъ въстаницитѣ, Сава, Гемчага и Михаилъ се представили при Келча бей въ Букурещъ, които за награда, наредили всички тия ренегети да бъдатъ изпалени. Такаже е било краенъ на тия мерки прелателъ, за които д-ръ В. Баронъ, Бобчевъ и Мишевъ погрѣшно разправятъ, че сж били въстаници. Въ интереса на историческата истина дължимъ да отбележимъ, че г. Мишевъ върши лекоумислена грѣшно, когато своитѣ недостоверни сведѣ-

Прелателъ Сава гонѣше въстаницитѣ като дивнъ звѣрове. Бѣгачитѣ въстаници се намираха въ най-скавно положение. Свидетелъ на тѣхнитѣ страдания е била романска Дървену. Въ неговата хроника за революцията отъ 1821 г., публикувана презъ 1868 г., ето какво четемъ за участието на българитѣ и другитѣ въстаници:

... и прѣсѣгнати изъ горитѣ и плавинитѣ на Влашко, тѣ изманиха въ голѣмо отчаяние. Помечето се храниха съ трева като добитъкъ,

ния за тия прелатели приписва на „Жанъ Филонъ Атеизъ“. Йоанъ Филмонъ е писалъ на гръцки езикъ два исторически очерка, отъ които единия върху „Филипи етерия“, публикуванъ въ Неаполъ презъ 1837 година, а другия върху гръцкото въстание въ Влашко, публикуванъ пакъ въ Неаполъ презъ 1839 г. Нижде Йоанъ Филмонъ не пише туй, което му приписва г. Мишевъ въ вѣдъ на читатѣ на стр. 351 отъ „България въ миналото“. Тѣй като книгата на г. Мишевъ биде прѣведена на чужди езици за пропаганда на националната имъ кауза въ Европа, мислимъ, че не е никаква неспиромнотъ отъ наша страна, ако порицаемъ най-остро тая слабостъ на г. Мишева да цитира книги, които може-би не е видѣлъ и писани на езикъ, който, види се, не владѣе, защото иначе не би си позволявалъ, може-би, такъво заблуждение, което съ право може да бъде таксувано отъ чуждитѣ учени като нечиста неспиромнотъ. Тая грѣшна на г. Мишевъ се повтаря и въ статията му „Начало на българската пробуда“, публикувана въ „Църковенъ архивъ“, 1925 г.

докато ги настѣгнать турскитѣ пълчища. Единъ биваха убивани, а другитѣ, които се спасяваха съ бѣгъ, прехвърляха австрийската граница, дето биваха обезоружавани и като овце откарвани въ Брашовъ. Тамъ по-здранитѣ задържаха за войници и хусари на австрийска служба, а другитѣ, които не бѣха достойни, ги прицѣха въ Бесарабия. За оплакване бѣха тия нечастивци, съ дръхи изкокасили отъ глестотата на горитѣ, боси, гладни и неотпочинали, съ ужасъ измисанъ по лицата имъ. Съ една дума — тежко и горко имъ!

Карпината, която рисува Дървену, е много тежко. Надъ тои мраченъ фонъ обаче се издига свѣтлата личностъ на единъ юнакъ, български свещеникъ, за когото говорятъ съ възторгъ всички историци на въстанието, имко отъ които съжалаватъ, че не сж могли да узнаятъ името му, за да го задѣлшатъ на потомството като прѣдѣлъ на безбодна храбростъ. Дошлъ въ Влашко, нарочно за да вземе участие въ въстанието, той се билъ напредъ и, както имъ съобщава Трикушистъ, станалъ известенъ на всички съ своята храбростъ. Споредъ Чорану, тая нощъ билъ съ колесаненъ рѣстъ и до 11 юли 1821 година участвувалъ въ въстанието подъ командата на Георганъ Олимпотога имъ моласира Секу. Младши били пленени, ополчени въ Силистра и главитѣ имъ изпратени въ Цариградъ като трофеи отъ въстанието. Турскитѣ войски останаха въ Молдова и Влашко и следъ потушаването на въстанието. Презъ

Мушери, дето дава героична смъртъ на турскитѣ пълчища. Патроитѣ имъ се принаришата и на края въстаницитѣ биватъ принудени да се оттеглятъ къмъ границата. Току що минали на австрийска територия, къмъ границата се задвагъ Селистаръ Паша и Сава, които изискватъ напастелно българския свещеникъ, заплашаватъ, че щемината границата и ще го гонятъ на австрийска територия. Пограничнитѣ офицери получили заповѣдъ да предаде на турцитѣ исказни свещеникъ, но последни се измозилъ да не го предаватъ безоруженъ. Зель съ себе си няколко върни хора и съ саба въ рѣка като тигъръ се нахвърлятъ върху чакитѣ го турци. Следъ упоритъ бой, въ който паднали много турци, свещеника герой е билъ тежко раненъ, взрванъ и захванъ като пленникъ, а главата му изпратенъ чакъ въ Цариградъ. Ромѣнскитѣ авторъ Дървену, който им дава тия сведения, съобщава, че името на тая изгнать свещеникъ е било Изако.

Следъ героическата смъртъ на свещеникъ Изако по плавинитѣ и миналитѣ въ Молдова останаха още много въстаници, между които доста българи, които героично удрѣха подъ командата на Георганъ Олимпотога имъ моласира Секу. Младши били пленени, ополчени въ Силистра и главитѣ имъ изпратени въ Цариградъ като трофеи отъ въстанието. Турскитѣ войски останаха въ Молдова и Влашко и следъ потушаването на въстанието. Презъ

всичкото време на турската окупация българскитѣ преселници въ Ромѣния сж били изкожени на въстаници преследвани. Съвременнитѣ русинъ Якованко, който е живѣлъ тогава въ Брашовъ и Букурещъ, пише: „Бедствата на жителитѣ не се прѣрѣтахъ догоса, докато не си отнаоха турцитѣ. Цѣлата разпородна турска сволота, която бѣ дивизия отъ дивизията и правила, върѣшше грабежи и сѣгторъ-бѣства“.

Турскитѣ войски стоятъ въ Букурещъ и Молдова няколко години, ложени на постоянни прѣсти българитѣ и следъ потушаването въстаницитѣ биваха къмъ д-ръ Селиминскъ, който ималъ въ Брашовъ отъ Гь, то бѣ участвувалъ като вѣзъ въ своитѣ спомени пише, голѣми следъ завѣрата на Итин, апаритъ въ Брашовъ сѣгарит бивали отъ турски ит... За въстаницитѣ отъ 1821 година д-ръ Селимински добавя: „Тѣмъ слави борци за вѣра и отечество съ цѣлитѣ си семейства, загинаха биво отъ турски ножи, било като биваща само съ тоза душа, като избухва цѣлото си движество и недвижимо имущество“.

Поклонъ предъ нещастнитѣ гробове на всички тия смѣли борци за свободата на българското отечество.

Букурещъ, 24 юли 1929 г.